

Het mufte bestaan van twee gevoelige mensen

door Max Smith

AMERSFOORT – Klein leed van gewone mensen, dat is over het algemeen een weerkkerend thema in de toneelwerken van Don Duyns, waaronder 'Ouderdomsvlekken' en 'Zomertrilogie'. Ook in zijn jongste stuk 'Muf' gaat het om kleinschalige tegenslagen en bescheiden teleurstellingen. Ze zijn daarom niet minder schrijnend en je kunt er zelfs totaal moedeloos van worden.

De gevoelens en wederwaardigheden zijn dusdanig herkenbaar en algemeen dat de toeschouwer er altijd wel iets van zichzelf in terugvindt. Daardoor raakt hij al snel geïnteresseerd in het wel en wee van de personages.

In 'Muf' spreken een man en een vrouw in een relationele sfeer hun zwakheden, ongenoegens en verwachtingen uit, waarbij met het ouder worden idealen en wensdromen almaar zwaarder omrand blijken met zwartgalligheid en melancholie. Met als voorbeeld deze uitgesproken conclusie van de man: 'Ik heb altijd iets gezocht/ Om m'n eigen leven groter mee te maken/ iets of iemand/ een idool / of een bepaalde gebeurtenis/ waar ik dan zijdelings bij betrokken was/ weet ik veel een massademonstratie voor de vrede/ of een popconcert/ en dat ik dan mezelf een ietsje kon verheffen'.

Vele van hun sombere levensvragen blijven daarbij onbeantwoord. Sloom, alsof hij het nut daar niet van in ziet, somt Harm van Geel op een gegeven moment een hele rits van dergelijke pijnpunten in een lange monoloog op. Zoals deze: 'Waarom blijf ik een stuntelige puber, terwijl mijn haren uitvallen?' En: 'Waarom praten mensen liever per zaktelefoon dan direct met mij?'

In hun uitspraken karakteriseren zij elkaar en zichzelf treffend. De vrouw zegt bijvoorbeeld over zichzelf: 'Als meisje /was ik zo mager/ dat ik dubbel klapte als het hard woei'. Christine van Stralen typeert haar glashelder als een wat tuttige ecofreak, die van puur natuur houdt, maar toch ook weer niet buiten het stadsleven kan. Wanneer de chaotische drukte haar te veel wordt, wil ze echter 'gewoon weer naar een boom kunnen lopen en daar een appel afplukken, zonder dat ik eerst bij de Albert Heijn dat ding in een plastic zak moet doen, over een scanner moet halen en met mijn bonuskaart moet afrekenen. (-) Ik wil slapen onder de blote lucht in m'n blote kont, dat de sterren op m'n kop vallen'.

Kwetsbaar

Hij is een goedmoedige man die het leven eigenlijk als een lief sprookje wil leiden. Daarom koestert hij een mini-tuinkaboutertje als zijn talispoppetje. Maar beiden zijn ze emotioneel bijzonder kwetsbaar en zoeken daarom met al hun twijfels en onderlinge tegenstellingen steun bij elkaar.

Ze dromen ervan om hemelbestormers en diepzeeduikers te zijn, maar ontberen de moed en de kracht om werkelijk de kloof tussen droom en daad te overbruggen. Met als gevolg dat ze hun bestaan als muf ervaren. In kapitale letters is dat woord MUF staand en liggend op de speelvloer afgebeeld. De houten letters fungeren onder meer als interieur van hun woning en van een restaurant. Het benadrukt nog eens hoe dominant die gevoelens van muffigheid hun leven beheerst.

Harm van Geel en Christine van Stralen spelen de man en de vrouw in alle eenvoud, tegen het sullige aan, wat soms een humoristische bij-effect geeft. Zo nu en dan richten ze zich rechtstreeks tot het publiek, alsof ze daar de antwoorden verwachten op wat hen zoal beroert en beklemt. Het is even wennen aan deze aanstippende speelstijl, temeer daar de veelzeggende tekst in alle beknoptheid en helderheid gemakkelijk verleidt tot een meer gemoedsbewogen vertolking. Maar door zijn ingetogenheid komt de voorstelling des te ontwapenender en eerlijker over.

Climax

Muziek op band verheft de emotionaliteit met als climax hun vurige playback van K's choise, waarbij zij beiden als twee zichzelf oppeppende popmuzikanten hun opgekropte frustraties van zich af proberen te schudden. Deze scène bevestigt nog eens, dat Harm van Geel fysiek over een geweldige fysieke dynamiek kan beschikken. In afwisseling of combinatie met zijn als een tikkeltje onverschillig overkomende motoriek heeft dat iets tragi-komisch. In vergelijking met vorige voorstellingen waaronder 'House of Bamboo', 'Todje' en het meer recente 'Hertje, hertje' moet hij zich in 'Muf' veel meer inhouden en van veel meer tekst bedienen.

'Muf' lijkt in eerste instantie zo alledaags dat het als een aardige verpozing geconsumeerd kan worden, maar de strekking reikt veel verder en dat is juist het aantrekkelijke van deze fijnzinnige coproductie van Growing Up in Public en Groep van Stralen, die door Don Duyns zelf is geregisseerd. Theater de Lieve Vrouw Amersfoort zaterdag 11 december 20.30 uur; Rotterdamse Schouwburg dinsdag 14 december.

Levenshonger versus angst in MUF

Voorstelling: MUF, door Groep Van Stralen/Growing Up in Public. Spel: Harm van Geel en Christine van Stralen; tekst en regie: Don Duyns; decor en licht: Pieter Smit. Gezien: 26/11 Theater Frascati, Amsterdam. Tournee t/m 29/1; inl 030-2761220.

Door ANNERIEK DE JONG

Het decor is een woord van drie letters. De M, de U en de F staan fier rechtop en de spelers hangen er sloom tegenaan. Ze kruipen er ook wel doorheen en als ze heel erg moe zijn leggen ze zich te ruste op de triplex schaduwen die de letters werpen.

Eigenlijk wónen de beide hoofdpersonen van de voorstel-

ling *MUF* in dat woord: ze wonen er samen, al jaren. Al minstens sinds het begin van de jaren zeventig, te beoordelen naar de muziek.

Late meesterwerken van de Beatles vullen de zaal met weemoed. En het woordje *MUF* lijkt in *LUF* te veranderen: *Make LUF, not war*, en de vrouw herinnert zich hoe verliefd ze was op een jongen met prachtige krullen en die jongen heeft nu een kale kop en een miezerig baardje dat hij omstandig staat te scheren, in z'n onderbroek.

MUF gaat over het verlies van jeugd, van schoonheid, van prille liefdes en hemelbestormende idealen. En over het verlangen naar die jeugd, die schoonheid, die liefdes, die idealen. En over de weersin tegen een wereld waarin alles

alsmaar lelijker wordt en voller en drukker en onnatuurlijker.

'Ik wil', zegt de vrouw, 'weer gewoon naar een boom kunnen lopen en daar een appel afplukken. Zonder dat ik eerst bij de Albert Heijn dat ding in een zak moet doen, over een scanner moet halen en met mijn bonuskaart moet afrekenen. Ik wil de maden, de larven, de insecten. Ik wil slapen onder de blote lucht, in mijn blote kont. Dat de sterren op mijn kop vallen.'

Maar de sterren vallen niet op haar kop, ze laten zich niet eens zien. Het enige dat haar rest is een kosmische reis door de geest. Ze bereidt een uittocht voor, naar een onbedorven en onbewoonde planeet. Samen met de eekhoortjes en, vooruit, ook met haar kale vriend.

Don Duyns, de regisseur en schrijver, zet kleine mensen met grote gevoelens neer. Levenshonger aan de ene kant, angst en onmacht aan de andere kant en daartussenin een vage bereidheidheid om alles over te doen, maar dan beter: die wankelmoedige heroïek kenmerkte ook de personages van *Ouderdomsvlekken*, *Zomertrilogie* en *De Tunnelbouwer(s)*.

Voor *MUF* vond Duyns twee ideale vertolkers. Harm van Geel en Christine van Stralen schamen zich noch voor hun stakerige lijven noch voor de verkniptheid van hun alter ego's en die etaleren ze direct voor de ogen van het publiek, in rake performances waarin hij met tuinkabouters goochelt en zij met hoekige handen volkomenboterhammetjes smeert.

MUF VAN GROWING UP IN PUBLIC Verlangen naar Bonuskaartloze wereld

De grens tussen poëzie en toneeltekst is in het nieuwe toneelstuk *Muf* van Don Duyns moeilijk te trekken. Duyns schrijft een lichte, vloeiende taal en hij kan over grote dingen spreken zonder dat het banaal of belachelijk klinkt. Als toeschouwer word je meegevoerd op de stroom van zijn onnadrukkelijke, maar zorgvuldig gekozen woorden. Zijn thema is 'het grote leven van kleine mensen'. *Muf* gaat over een relatie. Er is geen verhaal, wel een ontwikkeling.

Er is een man die zegt: ik weet dingen die jullie niet weten, die niemand weet, maar ik kan ze niet vertellen, dat is mijn probleem. Hij heeft gedroomd dat hij zal ophouden te bestaan en zag zichzelf als een klomp goud, drijvend in de kosmos. Er is een vrouw die vertelt dat de man op een dag bij haar is komen aanlopen. Ze vindt het fijn dat hij er is maar als hij weg zou gaan zou ze het ook kunnen accepteren. 'Want wie hier zomaar is komen aanlopen kan op een dag ook zomaar weer vertrekken.' Hij stelt voor samen naar Mars te gaan, zij stemt toe. Ze vertrekken, althans in gedachten, naar een betere plek. Want waar ze zijn is het niet goed. Zij: 'Ik wil gewoon weer naar een boom kunnen lopen en er een appel afplukken. Zonder dat ik eerst bij Albert Heijn dat ding in een zak moet doen, over een scanner moet halen en met mijn Bonuskaart moet afrekenen.' Hij wordt in de war gebracht door een dikke vrouw op straat. 'Een puffende tientonner. (...) Waar gaat zo iemand naar toe, hoe wordt iemand zo? En wat kan ik eraan doen?'

'We zijn hier voor iets,' zegt zij. 'Dat voel ik aan mijn eierstokken. Een missie, een avontuur. (...) Het project mensheid. Daar maak ik deel van uit. En jij ook. En dat voelt best wel goed, ja.' Ze ondersteunen elkaar met woorden, om zich staande te houden in de verwarringen van het bestaan.

Ik vermoed dat Duyns, bewust of onbewust, beïnvloed is door Annie M.G. Schmidt, zowel stilistisch als inhoudelijk. De 'hij' en 'zij' in dit stuk leven in een wereld waarop ze geen greep kunnen hebben, zoals kinderen in de grote mensenwereld. Daartegenover stellen zij hun eigen realiteit. Toch is de toon van de tekst niet kinderlijk, Duyns schrijft eerder als een dichter die het zich kan permitteren om alle psychologie en rationele ballast overboord te gooien en de dingen te bezien in hun oorspronkelijke staat.

Toneelspelers houden van Duyns' teksten omdat ze erdoor gedragen worden

(zoals zwemmers door water), bovendien is Duyns een goede regisseur. De acteurs in zijn stukken zijn dan ook altijd overtuigend. *Muf* is ook weer zo'n kleine, gave productie waarin de schrijver-regisseur geen enkele concessie aan het publiek doet. De extraverte Christine van Stralen en de introverte Harm van Geel maken er een mooie, kleine voorstelling van. GERBEN HELLINGA

MUF

Groep van Stralen/Growing up in Public

Gezien 26 nov Amsterdam Frascati

Nog te zien: Groningen, Kruithuis, 9 dec;

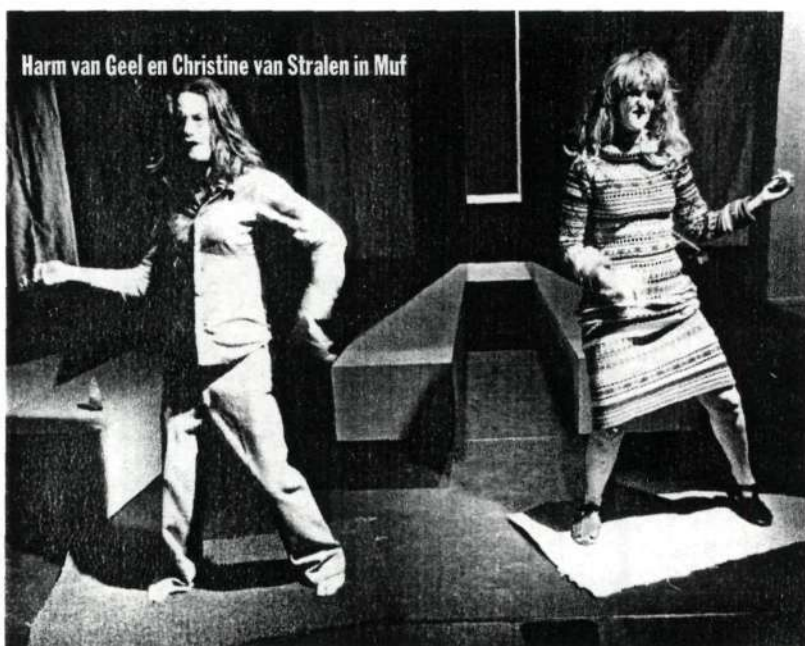
Amersfoort, Theater De Lieve Vrouw, 11 dec;

Rotterdam, Schouwburg, 14 dec; Oss,

De Groene Engel, 16 dec; Venlo, De Garage,

20 dec; Heerlen, Schouwburg, 21 dec.

Tournee in jan. Inf.: 030-2761220

Harm van Geel en Christine van Stralen in *Muf*

RETH VAN KOUWIK

SCHRIJVER-REGISSEUR DON DUYN'S VAN GROWING UP IN PUBLIC

'Ik schrijf al tien jaar non-stop door. Dit is mijn dertigste regie en het twintigste stuk dat ik geschreven heb. Ik ben nu tweeëndertig. Soms, zoals bij *De tunnelbouwers*, word ik geïnspireerd door de actualiteit. In dat toneelstuk bijvoorbeeld door wat ik had gezien op AT5 over Ruigoord, waar ik ook zelf gewerkt heb. *MUF* is eigenlijk puur geschreven uit de behoefte om iets voor deze twee toneelspelers te maken, Christine van Stralen en Harm van Geel.

Het is een heel gek stuk eigenlijk, een soort modern sprookje. We zijn uitgegaan van het werk van Ilja Kabokov, een Russische kunstenaar die allerlei vragen oproept. Een tijdlang, toen hij geen vrije kunst mocht maken, heeft hij kinderillustraties getekend waarin hij veel verborg van wat hem boeide. Hij heeft zich bijvoorbeeld heel lang bezighouden met het grote en het kleine, daar gaat *MUF* ook een beetje over. Het gaat over het heelal maar ook over kleine pieteputerige dingetjes zoals het ontbijt of een kabouterijtje. Ik veroorloof mij om binnen het raamwerk van een relatie tussen twee mensen heel vrij te schrijven. Er zitten veel vragen in die mij zelf bezighouden. Dat loopt uit op een monoloog van een man die anderhalve pagina lang alleen maar vragen stelt. Dit stuk is, hoe zal ik het zeggen, een schepping of zo. Ik heb het gewoon gemaakt. Het haakt aan bij mijn levensgevoel. Dat beeld heb ik altijd gehad, dat zit al in mijn eerste stuk: *Wormrot*.

Waarom valt de zon niet naar beneden? Het is mijn constante verwondering over het leven en hoe alles in elkaar zit.

De titel? Eerst zou ik een stuk maken over de jaren zeventig, het eerste woord wat me toen te binnen schoot was *MUF*, qua spreien en stoffen en zo, ik heb nog een staartje van de jaren zeventig meegemaakt. Dat is er nu allemaal uit verdwenen. Behalve de vraag "Waarom waren de mensen in de jaren zeventig gelukkiger dan de mensen nu?" Dat vraagt die man. "En waarom is dat geluk?" Dat is een thema in het stuk. Dat, en het verlangen om te ontsnappen. Dat kun je door nostalgie doen, het verlangen naar de jaren zeventig bijvoorbeeld. Maar je kunt ook, zoals in dit stuk, ernaar verlangen om naar een andere planeet te vertrekken. Omdat het hier te vol wordt. Dat is ook een thema. Die mensen zoeken allebei op hun eigen manier een ontsnapping uit de benauwenis, dat zou je dan mufheid kunnen noemen. De vrouw dweept nogal met het platteland maar ziet daar ook al de chaos toeslaan en de man zoekt het half in een soort sprookjeswereld, wat natuurlijk ook maar schijn is. 't Is heel fijn om een stuk te schrijven over dingen die je bezighouden zonder dat het nou meteen een keihard thema moet zijn. Maar ik wil er geen vage voorstelling van maken. Het heeft een concrete vorm, zoals we het op het toneel zetten. Je kunt natuurlijk niet zomaar wat levensvragen het publiek in slingeren.'

GH

STEF BARST

PREMIÈRES

MUF Growing Up In Public

Het twintigste, door hem zelf geregisseerde, toneelstuk van toneelschrijver Don Duyn's die in zijn teksten op zoek is 'naar het grote leven van kleine mensen'. (Zie het interview hieronder.) In *MUF* kijken we naar een man en een vrouw die zich standje proberen te houden in de razendsnelle wereld van vandaag. Een voorstelling over het onvermijdelijke verstricken van de tijd en de onmogelijkheid van ware liefde, maar ook over lang haar, xtc en koude Mei aan je tenen. Met Christine van Stralen en Harm van Geel. Uitrecht, Huis n/a wett. t. v. n. b. 400, 030 2313355

Vrij Nederland
6 november 1999

MUF, een voorstelling met een man en een vrouw op drie houten letters

Gezien op 3 november in het Huis aan de Werf in Utrecht.

Spel: Harm van Geel en Christine van Stralen Regie: Don Duyns

Een man en een vrouw. Samen, op drie grote houten letters op een verder leeg toneel. De letters spellen MUF. Een man en een vrouw samen. Dat is niet altijd zo geweest. Op een dag is hij gewoon maar aan komen lopen en hij is gebleven. Zij weet ook wel dat iemand die zomaar aan komt lopen ook zomaar weer weg kan gaan. Maar nu is hij er. En hoewel ze van tevoren nooit het gevoel had iets te missen in haar leven, is ze nu wel blij dat hij er is. Ook al praat hij soms met een tuinkabouter.

En hij? Hij is ook wel blij met haar. Zij is minder erg dan de rest. Zij is de enige met wie hij samen kan leven. Al is ze soms wel heel chagrijnig en dan gaat hij een eindje wandelen, of praat hij met zijn kabouter.

MUF is een voorstelling met een vrij simpel toneelbeeld en weinig meer dan twee acteurs met hun interactie en hun tekst. Maar die zijn goed, acteurs, interactie en tekst. Tekst over liefde, relaties, idealen en meer. MUF is soms poëtisch, altijd heel herkenbaar en zeer de moeite waard.

Voor meer informatie en speellijsten kijk op de MUFpage:
<http://people.A2000.nl/duyns/mufpage.htm>

Altijd de verkeerde rij in de supermarkt

THEATER

Muf door Growing Up in Public. Tekst en regie: Don Duyns. Spel: Harm van Geel en Christine van Stralen. 24 november in Frascati in Amsterdam. Tournee tot en met 29 januari.

Ze zijn allebei niet moeders mooiste. Actrice Christine van Stralen is een lange lijs die als ze ontevreden wil kijken, haar spitse mondhoeken nog verder naar beneden trekt. De kalende Harm van Geel hangt in zijn lichaam, een houding die hij graag benadrukt met slome truitjes en een te ruime onderbroek. Zijn onderkaak helt licht naar achter.

In *Muf*, de nieuwste voorstelling van het Utrechts theatercollectief Growing Up in Public, vormen ze een stel. Een sjofel duo dat zijn positie van *outcast* koestert door het publiek steeds met u aan te spreken.

'Snapt u dat?', vraagt Van Geel eerst aan een minituinkabouter en vervolgens aan ons, nadat hij uit de doeken heeft gedaan welke droom hem teistert.

Hij is bij haar aan komen lopen en nu wil zij hem niet meer kwijt. 'Dat heeft niks met liefde te maken. Of misschien wel maar niet op de manier die u bedoelt', bitst Van Stralen in een van de eerste monologen. In een te korte badjas zit ze op een houten meubel, dat

bestaat uit de slagschaduw van drie megaletters: MUF roepen de houten kapitalen. Muf is hun bestaan, nu dat niet zo meeslepend uitpakt als 'de luf, de liefde', hen had beloofd.

Het is een bekende schreeuw van mensen die zich te klein voelen om groots te leven.

Toneelschrijver Don Duyns vat deze levenspijn in een vlotte tekst waarin de spelers zichzelf retorische vragen stellen: 'Waarom komen op een afspraak met mij mensen *altijd* te laat? Waarom ga ik in de supermarkt *altijd* in het verkeerde rijtje staan?' Clichés, maar daarvan zijn de spelers zich bewust. De *oneliners* slingeren ze net een tikje grimmiger de zaal in. Als regisseur grapt Duyns met nog een cliché: wanneer de emoties onbenoembaar worden, schalt een *tearjerker* uit de boxen.

Vijftig minuten werkt *Muf* naar een climax. Die blijft uit. De voorstelling eindigt voordat het uur is afgelopen. Net wanneer je nieuwsgierig wordt naar het gewicht dat deze hemelbestormers aan de grond houdt, lopen ze weg. Alsof Duyns van zijn stuk bewust geen hoogvlieger heeft willen maken, maar een drama dat net zo klein blijft als de tuinkabouters die aan het slot te voorschijn springen.

Annette Embrechts